

Posudek na bakalářskou práci

autor, obor:
název práce:

Petra Šlosarová
Případová studie komunity hnutí Haré Kršna
v Městečku u Benešova

Bakalářská práce je zcela v souladu s (dvojborovou) profesní orientací autorky; v tom je nesporně funkční. Tématicky vyhovuje také: společensky je užitečná už tím, že si všímá opravdu jen zdánlivě okrajového fenoménu v české realitě.

K Úvodu:

- Ačkoli autorka deklaruje „pohyb“ na pomezí sociologie životního stylu a sociologie náboženství, v „teoretické rovině“ **vstupních pojmů** si ovšem nepřiliš všímá kategorií (a teorie) **náboženství** /s. 5/.
- „**Praktická** část“ je nesmyslné označení: autorka nijak nezasahuje do života hnutí, nepokouší se ani o experiment, ani o sociotechniku v širším smyslu slova; pouze se „dopouští“ určité badatelské **empirie** („zamyšlení nad hnutím“ už vůbec nic s „praxí“ společného nemá). Nejde jen o slova

K teoretickým kapitolám:

- Nevím, zda se mi úplně líbí, že celé pasáže autorčina textu jsou až na titěrné změny (např. jednoho slova) **doslovným opakováním, ne však citováním**, webového textu (-ů) vedoucí diplomové práce /s. 7 apod./, byť na konci stránky je odkaz /viz odkaz 2/. Naprosto totéž se děje i na str. 10 – tam autorka ani nepřizná autorství Howardu Newbymu (a jediná její změna je v tom, že místo původního slova „úzu“ napíše „úzusu“. Dále to zkoumat nebudu, ale řeknu rovnou: nelíbí!
 - Abychom si rozuměli: citace, parafráze atd. jsou nezastupitelné, ale musí být jasné, že jde o ně. **Sestřih**, co vypadá jako vlastní text, není moc korektní odborný počín.
 - Tím neříkám, že autorka myšlenky sestavila neúčelně! Ale **hranice mezi vlastní myšlenkou a myšlenkou použitou** musí být zřejmá – tedy pokud vůbec s ní lze počítat.
 - Tím ale čtenáři (a posuzovatelé) vzniká *trvalý problém*: nemůže si kvůli tomu pořizovat všechny odkazované publikace – a tak se nezbaví pocitu, že **vše následující** je zase jen sestřih.
- Napadlo autorku nějaká kacířská“ myšlenka – třeba to, že v některých teoriích (nebo vlastních představách) může být naopak zdůrazněna jako pozitivum **akcelerace** spotřeby? Už jen proto, že vývoj spotřeby nelze oddělit od vývoje produkce, od pozice společnosti ve světě, atd.
Pochybnost je užitečná „věc“!

- To platí např. i pro úvahu o „pravé komunitě“ /11/: jak lidé „vědí, co dělají“? Co když jiní lidé dělají pravý opak – a také jsou přesvědčení, že vědí, co dělají? Kdo je arbitrem?
- Text v těchto „teoretických kapitolách“ nepolemizuje, nepochybuje – prostě jen **konstatuje**: např., že komunita má 4 vývojové fáze a jaké /12-/. Z bibliografického odkazu pochopíme, že to asi říká ten M.S. Peck, který už nepochyboval o věci na předchozí stránce. **Třeba proces popisuje trefně**, ale co já a (hlavně) autorka bakalářské práce víme? O co to opírá, jsou ještě jiné názory, ...?
 - Nebo, když se bezprostředně přejde na typy komunity, je nějaká pochybnost o jejich druzích? Je určitá **komunita** opíjejících se bezdomovců komunitou občanskou, výcvikovou, terapeutickou nebo spirituální? ☺ Není k tomu co říci? Atd. atd.
- Kapitola 4 ovšem také **moc společného s teorií nemá**. Obsahuje řadu pojmů – a ani jeden **nevysvětluje!** Tedy ihned, alespoň v náznaku/16-/.; to je nelaskavé vůči čtenáři. Někde vzadu si ještě čtenář najde, co je „avatár“, ale kdo mu *v tu chvíli* řekne, co (kdo) je to Kršna, pokud to neví sám?
 - A podobně: čtenář se dozví, že příslušný guru zavedl „celý složitý rituál“ či že se děje „silně emocionální zpívání Haré Kršna mantry“ /17/, ale autorka-sociolog necítí potřebu říci slovo navíc o rituálu (a o mantře až později – sdělením, že nás „dokáže pozvednout z mentální úrovně“ /24/).
- Seznam cílů hnutí /19/ je pak – z hlediska obsahu (významů) – úplná džungle. A (sociologicky) **profesní odstup** autorky od toho je **neznatelný**.
 - Totéž platí i pro kapitoly další – pátou a šestou (byť je text proložen občas mutacemi formulace „podle vyznavačů hnutí“)

Vědně zajímavé informace text těchto kapitol nabízí: od s. 24 jde třeba o základní informace historického rázu či zmínku legend. V tématu náboženství jako kolektivní paměti je pak letmo zmiňováno leccos z oblasti sociologie, přičemž jednotícím zřetelcem je patrně demonstrace „přirozeného“ **vyústění vývoje** k mnohosti „světů“ a mnohosti „nových náboženských hnutí“.

- Nakolik je právě toto vyústění chtěné – to snad v obhajobě řekne sama autorka. To by ani nemuselo vadit, pokud se to jasně řekne.

K „praktickým“ pasážím:

Sedmou kapitolou patrně má text opouštět „teoretickou“ půdu. Přechod je vcelku nezřetelný. V obsahu jde pak o rozmanité kombinace např. popisu toho, co by se dalo nazvat i „stanovami organizace“ s **volným** (jedinečností individua zdůvodněným) **dotazováním**. Dotazování pak autorka shrnuje do dílem zobecňujících charakteristik členů hnutí /39, atd./ . U dalších témat způsobu života (odívání, stravování) dominuje pouze obecný popis zvyklostí; téma vzdělávání zase nečekaně přechází ke zmínce o konkrétní komunitě, téma veřejných aktivit tuto komunitu zase fakticky nezmiňuje a text k bydlení naopak de facto pouze ji. Atd.

- Některá zjištění jsou – pro neinformovaného, „běžného“ občana této republiky – nesporně **zajímavá**.

- Problém nicméně vidím v tom, že autorka ani v teoretické přípravě, ani v provedení (kvalitativního) dotazování **nenaplnila elementární řád zkoumání**. I kvalitativního v tom nejvolnějším smyslu. Napsala především to, co jí – abych tak řekl – objekt vnutil. Nebo její sympatie?
- Také by možná měla vědět, že **odborná kritika** nemusí pocházet od **odpůrců** v sociálním smyslu (což udává jako důvod, proč se jí zabývá /53/).
- Osmá kapitola sice slibuje pohled zvnějšku, ale o jeho povaze těžko co soudit: **argumenty** (např. s Biblí Kralickou atd.) jsou nevalné /54/, **společensko vědní pak žádné**. Případ dílčího odpadlictví (= protestu fakticky zvnitřku) by ovšem bylo jistě zajímavým sociologickým tématem.

K Závěru:

- Hnutí Haré Kršna nepochybně není úplně „nové“ – a tedy má svoji historii i v řadě vědních reflexí. To by mělo být zohledněno: od sociologa se čeká, že se nespolehne pouze na vnitřní myšlenkové zdroje daného hnutí (tj. na „filozofické pilíře“ hnutí a na popis životního stylu, nebo skoro až na splynutí s hnutím (viz výrok „je to jen otázka pochopení“ /59/).
- Analogie je jednou z elementárně-obecných cest poznání: třeba právě porovnání hnutí s ekologickými komunitami (jak v závěru zmíněno), ale neméně i s dalšími formami kolektivního života (církvní řády atd.). Už jen to by dalo práci mnohem bohatší myšlenkový rozměr.

Celkově tedy: Práce žádným „zázrakem“ není a autorka – alespoň tak se mi zdá – se poněkud bezradně pohybuje na pomezí vědy a komunitní přichylnosti. Volby tématu si však vcelku cením, stejně jako některých informací (a uznávám, že hlavní úsilí mohlo být spotřebováno na autorce bližší, fakticky nesociologickou stránku tématu; což neznamená, že úsilí nebylo vynaloženo). Formální stránka práce je slušná, rozsah odpovídající, zdroje poměrně také, přílohy až poutavé.

Soudím tedy, že bakalářskou práci lze přijmout k obhajobě a jen doufám, že autorka v obhajobě přesvědčí zkušební komisi o základní *sociologické* kvalitě textu i svého širšího rozvažování nad tématem. Potud mám i důvod toto dílo hodnotit známkou

d o b ř e

V Praze dne 17. 6. 2008

PhDr. Richard Růžička, CSc.
 oponent bakalářské práce